

Οι απ' έκει

Για την Ελληνική
Μειονότητα στην Αλβανία

■ ΤΟΥ Γιώργου
Κυριακού

Οι φετινοί γιορτασμοί της 28ης Οκτωβρίου

Ο γιορτασμός της 28ης Οκτωβρίου στο σχολείο «Ομηρος» της Κορυτσάς.

Η επέτειος του «Οχι» είναι σπουδαία μέρα στη Βόρειο Ήπειρο. Παντού στα εδάφη της έγιναν νικηφόρες μάχες για την απώθηση του ιταλικού στρατού. Η σύνδεση του Έπους του 1940-41 στην Αλβανία με την απελευθέρωση περιοχών της Βορείου Ηπείρου έφερε στην επιφάνεια το βορειοηπειρωτικό ζήτημα. Η επέτειος γιορτάζεται πανηγυρικά στα σχολεία των Δήμων Δρόπολης-Πωγωνίου και Φοινίκης, στα σχολεία «Ομηρος» στη Χιμάρρα και στην Κορυτσά, όπως και στα σχολεία της Πνοής Αγάπης, που λειτουργούν υπό την αιγίδα του Αρχιεπισκόπου Αναστασίου. Στους Βουλιαράτες της Δρόπολης

και στη Δειβαδιά της Φοινίκης την παραμονή της επετείου τα ελληνικά μειονοτικά σχολεία γιορτάζουν με απαγγελίες ποιημάτων, θεατρικές παραστάσεις, ομιλίες, μικρές παρελάσεις υπό τις δύο εθνικές σημαίες. Οι εκδηλώσεις ολοκληρώνονται με τον εθνικό ύμνο. Μαζί με αυτά τα σχολεία συμμετέχουν στη γιορτή και τα σχολεία της Πνοής Αγάπης, όπου αυτά λειτουργούν στις δύο αναγνω-

ρισμένες μειονοτικές περιοχές. Ξεχωριστή σημασία έχουν οι γιορτές της επετείου με αντίστοιχο πρόγραμμα για τα δύο σχολεία «Ομηρος», της Χιμάρρας και της Κορυτσάς, που βρίσκονται εκτός των αναγνωρισμένων μειονοτικών περιοχών. Η Χιμάρρα, που ήταν σταθμός κατά τη διάρκεια του ελληνοϊταλικού πολέμου, και οι μάχες στην κορυφή του Σκουταρά, που ήταν η πρώτη γραμμή άμυνας, τιμώνται στα

σχολεία. Κάθε χρόνο ανήμερα πηγαίνουν στο κτήμα της Ερμιόνης Μπρίγκου, στο οποίο είναι τα μνήματα 6 στρατιωτών και το μνημείο τους, ενώ την παραμονή πραγματοποιείται η γιορτή. Στην Κορυτσά διοργανώνονται εκδηλώσεις, σήμερα, στις 22 Οκτωβρίου. Πραγματοποιείται δοξολογία και τρισάγιο στο μνημείο της Μπομποσίτσας, κατάθεση στεφάνων και ύστερα ο κόσμος και οι επίσημοι θα παρακολουθήσουν τη γιορτή στο σχολείο.

Στα στρατιωτικά νεκροταφεία

Οι τιμές στους πεσόντες, στα δύο στρατιωτικά νεκροταφεία, έχουν μεγάλη σημασία για τις φιλικές σχέσεις των δύο λαών. Αρκεί να υπενθυμίσουμε ότι τα οστά 8.000 περίπου άταφων του Έπους του 1940-41 περισυλλέγονται, ταυτοποιούνται και ενταφιάζονται από τη μικτή επιτροπή, που ξεκίνησε να λειτουργεί πριν μερικά χρόνια κατόπιν διακρατικής συμφωνίας Ελλάδας-Αλβανίας [βλ. *συνέντευξη με τον Γ. Σούρλα, μέλος της μικτής επιτροπής, στο φύλλο*

562]. Στους Βουλιαράτες γίνεται η δοξολογία στο Στρατιωτικό Νεκροταφείο των Πεσόντων με τις επίσημες αντιπροσωπείες από την Ελλάδα και την Αλβανία. Λίγο πιο πέρα, στο νεκροταφείο του Αϊ-Θανάση, είναι και ο τάφος του Κωνσταντίνου Κασιόφα, που περιμένει ένα κεράκι και μια έντιμη απόφαση της αλβανικής δικαιοσύνης...

Στην Κλεισούρα, αντίστοιχα, στο άλλο στρατιωτικό Νεκροταφείο, στο δρόμο Αργυροκάστρου-Κορυτσάς, γίνεται μια σεμνή τελετή με αντιπροσωπείες από τις δύο χώρες που τιμούν τους νεκρούς της πιο μεγάλης μάχης κατά την εαρινή επίθεση του Μουσολίνι, το 1941. Στην Κορυτσά, τη γιορτή της 28ης Οκτωβρίου διοργανώνει το ελληνικό προξενείο. Στη Χιμάρρα, η τοπική οργάνωση της ΔΕΕΕΜ «Ομόνοια» διοργανώνει εκδηλώσεις για την επέτειο στην περιοχή Βάνοβα, όπου υπάρχει και μνημείο για τους πεσόντες. Λίγο παραπέρα βρίσκεται το σπίτι της Ερμιόνης Μπρίγκου, που είναι πάντα ανοιχτό για τους επισκέπτες [βλ. *πλαίσιο*].

Η «Κυρά της Χιμάρρας»

Η Ερμιόνη Μπρίγκου από μικρό παιδάκι φροντίζει τους τάφους 6 Ελλήνων στρατιωτών του 1940-41 στο κτήμα της στη Χιμάρρα. Πρόκειται για στρατιώτες που σκοτώθηκαν από ιταλικούς όλμους σε μάχη που συνδυάστηκε με αεροπορικούς βομβαρδισμούς, την άνοιξη του 1941. Η οικογένειά της ακολούθησε τον ελληνικό στρατό κατά την υποχώρηση, μετά την εισβολή των Γερμανών. Όταν επέστρεψαν, βρήκαν το σπίτι κατεστραμμένο και εξορίστηκαν για 4,5 χρόνια. Γύρισαν και, στην απαγορευμένη επέτειο, άναβαν κρυφά κεράκι στα μνήματα που ήταν κάτω από δέντρα του κτήματος. Μετά τη μεταπολίτευση, με πρωτοβουλία της Νεολαίας της «Ομόνοιας», αναγέρθηκε στο κτήμα της μνημείο με τα ονόματά τους. Η κυρία Ερμιόνη έχει τιμηθεί από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, από την Ένωση Πεσόντων του Έπους 1940-41 και από την Προεδρία της Ελληνικής Δημοκρατίας. Ο *Δρόμος* συνομίλησε με την «Κυρά της Χιμάρρας»:

Δεν ξεχνιούνται παιδί μου. Ήμουν μικρή, εννιά χρονών, με τη μάνα μου, τον πατέρα μου και τη γιαγιά. Με αυτούς τους στρατιώτες ζήσαμε μαζί. Μαζί τους τραγουδησα, χόρεψα. Ήμασταν σαν μια οικογένεια, 14 άτομα ήταν. Από μικρή νιώθω αγάπη για αυτά τα παλικάρια. Η μάνα μου τους μαγειρεύει, με σήκωνε για να τους πάω φαγητό, κι εγώ καθόμουν μαζί τους κι έτρωγα. Αυτά τα 6 παλικάρια χάθηκαν. Για μένα δεν είναι χαμένοι, είναι αθάνατοι! Είδα από κοντά τον αγώνα τους στον πόλεμο. Να μην τον ξαναδούμε πόλεμο παιδί μου... Όταν σκοτώθηκαν, ήταν στην πρώτη γραμμή. Τους φέραμε, και γέμισε με

αίματα το σπίτι... Το βράδυ, με ένα χλωμό φεγγάρι, έγινε η ταφή. Είμαι 90 χρονών, μα το θυμάμαι. Άλλα παιδιά, που σκοτώθηκαν στο Σκουταρά, τα φάγανε τα αγρίμια. Ήταν μεγάλη μάχη, σκοτώθηκαν και πολλοί Ιταλοί... Πολλοί επισκέπτονται τα μνήματα. Έρχονται από τα Γιάννενα, από την Ξάνθη, από την Κόρινθο, από τη Θεσσαλονίκη, και πολλοί από την Κέρκυρα. Η γιαγιά μου μοιρολογούσε τον Αντρέα* κι έλεγε: «Αντρέα μου, είσαι μοναχός»... Ποιος ξέρει; Μοναχογιός θα ήταν και χάθηκαν οι δικοί του; Δώσανε τα νιάτα τους για μια πατρίδα κι ούτε τους κλάψανε οι μανάδες, οι πατεράδες, τα αδέρφια, οι γυναίκες τους. Για μένα αυτά τα παιδιά είναι αθάνατοι, είναι λιοντάρια...

**Πρόκειται για τον οπλίτη Ανδρέα Προβατά, από τους Άγραφους Κέρκυρας, έναν από τους 6 νεκρούς του 1941 που έχουν ταφεί στο κτήμα της Ερμιόνης Μπρίγκου.*

Μια άλλη, τέταρτη επέτειος...

Από το 2018, η 28η Οκτωβρίου είναι συνδεδεμένη και με τη στυγερή εκτέλεση του Κωνσταντίνου Κασιόφα με κρατική εντολή. Η αλβανική δικαιοσύνη αποφάνθηκε περί αυτοκτονίας, ενώ πρόσφατα αποτέλεσε για μια ακόμα φορά πεδίο πολιτικής αντιπαράθεσης στην Αλβανία. Ο ηγέτης του Δημοκρατικού Κόμματος, Σαλί Μπερίσα, λησμονώντας τις πριν 4 χρόνια δηλώσεις του για τον «εξετρεμιστή», όπως και για την κατάργηση της γιορτής της 28ης Οκτωβρίου, σε περιοδεία του στη Δρόπολη τόνισε: «Ο Έντι Ράμα είναι εχθρός των ελευθεριών τους [*της μειονότητας*]. Αυτό το έκανε με την παραδειγματική εκτέλεση ενός ανθρώπου, που σήμερα θα μπορούσε να είναι ζωντανός στην αγκαλιά της οικογένειάς του».

Το μνημόσυνό του θα πραγματοποιηθεί ανήμερα της εκτέλεσής του, στις 28 Οκτωβρίου. Ο *Δρόμος* συνομίλησε και φέτος με τον κ. Άκη Σακελλαράκη, γαμπρό του Κωνσταντίνου Κασιόφα και εκπρόσωπο της οικογένειας, για την εξέλιξη της υπόθεσης στα δικαστήρια: «Υπάρχει μια ανεξήγητη σιγή για την υπόθεση του Κωνσταντίνου. Άραγε, δέχονται πιέσεις οι πολιτικοί και από ποιους; Δεν γνωρίζω. Απλοί άνθρωποι είναι αυτοί που συμπαραστέκονται εδώ και τέσσερα χρόνια στην οικογένεια... Αλλά δεν μπορώ να καταλάβω τι συμβαίνει. Ακόμα και στην Ελλάδα δεν έχει φτάσει στο ακροατήριο η υπόθεση, ενώ έχουμε καταθέσει μήνυση. Μην ξεχνάμε ότι ο Κωνσταντίνος ήταν και Έλληνας πολίτης. Πρόθεσή μας είναι η προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, ειδικά μετά την απόφαση του δικαστηρίου Αργυροκάστρου ότι ο Κωνσταντίνος αυτοκτόνησε».